Asia

E-kirje: Komission tiedonanto teollisuusstrategiasta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi 10.3.2020 teollisuusstrategiasta tiedonannon. Samassa yhteydessä komissio julkisti tiedonannot sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon ja valvonnan parantamista koskevasta pitkän aikavälin toimintasuunnitelmasta (COM (2020) 94 final) sekä tiedonannon sisämarkkinoiden esteiden tunnistamisesta ja poistamisesta (COM (2020) 93 final) ja tiedonannon pk-yritysstrategiasta (COM (2020) 103 final). Sisämarkkinatiedonannoista ja pk-yritysstrategiasta on laadittu erillinen E-kirje. Komissio julkaisi tiedonannon myös EU:n uudesta kiertotalouden toimintasuunnitelmasta 11.3.2020 (COM (2020) 98 final), josta laaditaan erillinen E-kirje.

Tiedonannoissa mainituista lainsäädäntöehdotuksista ja hankkeista muodostetaan Suomen kanta erikseen.

Puheenjohtajamaa Kroatian tavoitteena on, että teollisuusstrategiasta hyväksytään päätelmät kilpailukykyneuvostossa 27.-28.5.2020. On kuitenkin mahdollista, että päätelmien hyväksyminen siirtyy myöhemmäksi.

Suomen kanta

Suomi tukee komission kokonaisvaltaista tulokulmaa teollisuuspolitiikkapakettiin, jossa korostuu sisämarkkinoiden ja pk-yritysten tärkeä rooli kilpailukyvyn edistämisessä. Hyvin toimivat sisämarkkinat sekä investoinnit teollisuutta uudistavaan tutkimukseen ja innovaatioihin ovat edellytys Euroopan teollisuuden ja yritysten kilpailukyvylle ja siirtymälle kohti ilmastoneutraalia taloutta. Teollisuuspolitiikan tavoitteena tulee olla järjestelmä, joka pystyy reagoimaan nopeasti uusiin yhteisiin haasteisiin, huomioiden pitkän aikavälin tavoitteet.

Suomi pitää olennaisen tärkeänä, että COVID-19-pandemian haitallisia vaikutuksia ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä teollisuuden ja yritysten toimintaedellytyksiin pyritään EU:n yhteistoimin rajoittamaan. Akuuttien toimenpiteiden lisäksi tulee kuitenkin jatkuvasti ja pitkäjänteisesti valmistautua tulevaisuuden tarpeisiin. EU:n uuden teollisuusstrategian yksityiskohtia on tarpeen arvioida muuttuneesta tilanteesta käsin, mutta teollisuuden uudistuminen ja kaksoissiirtymä digitaaliseen ja ilmastoneutraaliin teollisuuteen ovat edelleen välttämättömiä. Kiertotalouden toimintasuunnitelman ja teollisuusstrategian välisiä synergioita tulisi edelleen vahvistaa.

Innovaatiot, uudistuminen ja toimivat digitaaliset sisämarkkinat teollisuusstrategian keskiössä

Suomi yhtyy komission näkemykseen siitä, että teollisuusstrategia on sisimmältään teollinen innovaatiostrategia. Suomi korostaa, että tuotteiden, tuotantoprosessien ja liiketoimintamallien innovaatioiden kehittämisen ja käyttöönoton tukeminen ovat ehdoton edellytys Euroopan teollisuuden kilpailukyvylle. EU:n on hyödynnettävä täysimääräisesti vahvuuksiaan digitaalitaloudessa, ilmastoneutraaleissa teknologioissa ja kiertotalouden toimintamalleissa sekä politiikkavälineitä, jotka edistävät innovaatioita, kestävää kasvua ja EU:n kilpailukykyä, sekä varauduttava uudistumista tukeviin investointeihin.

Suomi painottaa, että siirtymä ilmastoneutraaliin ja kiertotalouteen perustuvaan toimintamalliin luo merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia ja avaa markkinoita korkealaatuisille kierrätysmateriaaleille, puhtaalle teknologialle ja innovaatioille. Tämä korostaa entisestään pitkäjänteisen julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksiin perustuvan tutkimus- ja innovaatiopolitiikan merkitystä.

Suomi jakaa komission käsityksen siitä, että Euroopan siirtyminen ilmastoneutraaliin talouteen on mahdollista toteuttaa Euroopan kilpailukykyä samalla vahvistaen. Suomi pitää hyvänä, että teollisuusstrategia edistää jo alkanutta tuotanto- ja kulutustapojen murrosta kohti kestäviä toimintakäytäntöjä. Pyrkimys puhtaiden teknologioiden ja kiertotalouden toimintamallien edelläkävijyyteen tukee Suomessa työn alla olevien toimialakohtaisten vähähiilisyyden tiekarttojen tavoitteita.

Suomi näkee, että energiaintensiivisten alojen saattaminen hiilivapaiksi sekä edelläkävijämarkkinoiden vauhdittaminen ilmastoneutraaleille ja kiertotalouden mukaisille liiketoimintamalleille on tärkeää. Euroopan edelläkävijyys tukee Suomen kansallisia hiilineutraalisuustavoitteita ja tarjoaa samalla vähähiiliratkaisuja kehittäville yrityksille merkittäviä kansainvälisen kasvun edellytyksiä. Suomi korostaa, että etenkin energiaintensiivisen teollisuuden kansainvälisestä kilpailukyvystä on jatkossakin huolehdittava soveltuvin ja kansainvälisten sopimusten mukaisin hiilivuodon vastaisin toimin sekä edistämällä hinnaltaan kilpailukykyisen vähäpäästöisen sähkön saatavuutta. Suomi pitää tärkeänä, että teollisuusstrategia huomioi ja hyödyntää sektori-integraation mahdollisuudet ja että sektorien yhteenliitäntä huomioi eri alojen potentiaalit yhdenveroisesti.

Suomi korostaa, että digitalisuus on EU:n teollisuuden tärkein kestävän kasvun ja kilpailukyvyn edistäjä. Digitalisaatiota tulee hyödyntää ilmasto-ja kestävyystavoitteiden saavuttamisessa ja vahvistamaan Euroopan uuden kasvustrategian (Green Deal) toteutusta kohti EU:n ilmastoneutraaliustavoitteita 2050. Tekoälyn sekä 5G- ja 6G-teknologioiden ohella on panostettava myös ns. syväteknologioihin, kuten suurteholaskentaan, kvanttiteknologiaan, lohkoketju-teknologiaan sekä Euroopan pilvivalmiuksiin. Myös laskentakapasiteetti on keskeistä datan tehokkaalle käsittelylle. Erityistä huomiota on kiinnitettävä kybertuvallisuuteen ja eurooppalaisiin kyberturvallisuuskyvykkyyksiin. Digitaalisilla innovaatiokeskittymillä on potentiaali luoda uusia toimintamalleja ja palveluita, jotka edesauttavat erityisesti pk-yritysten digitaalisen liiketoiminnan ja tuottavuuden kehittymistä sekä yritysten menestystä globaaleilla markkinoilla ja sisämarkkinoilla. Suomen näkemyksen mukaan on tärkeää, että paikallisen yhteistyön lisäksi mahdollistetaan kaiken kokoisten yritysten globaali vuorovaikutus.
Teollisuuden uudistuminen tarvitsee onnistuakseen paitsi laajaa yhteistyötä myös investointeja. Suomi pitää tärkeänä, että EU:n eri rahoitusohjelmat- ja instrumentit pystyvät monipuolisesti tukemaan teollisuuden kilpailukykyä lisäävää eurooppalaista

tutkimus- ja innovaatiotoimintaa sekä uusien teknologioiden ja kiertotalouden ratkaisujen pilotointia myös eri alueiden lähtökohdat ja vahvuudet huomioon ottaen. EU:n seuraavan rahoituskehyskauden ohjelmien ja rahoitusinstrumenttien välisten synergioiden vahvistaminen tavoitteiden saavuttamiseksi on olennaista. Myös toimet yksityisten investointien lisäämiseksi ja julkisen sektorin hankintojen ja sääntelyn innovaatiomyönteisyyden varmistaminen ovat tärkeitä.

Suomi korostaa osaavan työvoiman saatavuuden sekä työvoiman täydennys- ja uudelleenkoulutukseen merkitystä teollisuuden kilpailukyvylle. Erityisesti digitaalinen osaaminen ja taidot ovat osa nousevia työelämätaitoja, joita tulisi vahvistaa, jotta kaikki ihmiset löytävät paikkansa työelämän murroksessa. Digitaitojen kouluttamisen tulisi linkittyä myös kestävän kehityksen ”vihreisiin taitoihin” ja kiertotalouden osaamiseen. Suomi korostaa, että osaamisen jatkuvaa kehittämistä tulee edistää kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti kaikilla koulutusasteilla. Myös tutkimuksen ja koulutuksen välistä yhteistyötä tulee tiivistää, erityisesti Euroopan tutkimusalueen ja eurooppalaisen koulutusalueen yhteisillä toimenpiteillä.

Suomi painottaa, että osaavan työvoiman saatavuutta tulee edistää muun muassa elinikäisen ohjauksen ja muiden aktiivisten työvoimapolitiikan sekä maahanmuuttajien kotoutuksen toimin. Työelämän ja koulutuksen tulee tukea työssäoppimista ja jatkuvaa ammatillista kehittymistä. Myös työvoiman liikkuvuus, jota Euroopan työviranomainen tukee, on tärkeää.

Teollisen kilpailukyvyn kulmakivi ovat hyvin toimivat yritysverkostot

Suomi jakaa komission näkemyksen, että teollisen kilpailukyvyn kulmakivi ovat hyvin toimivat teollisuusekosysteemit, joiden arvoketjuissa on mukana eri kokoluokan yrityksiä sekä yritysten kanssa yhteistyötä tekeviä tutkimuslaitoksia, korkeakouluja ja julkista sektoria. Innovaatioiden markkinoille saamisen nopeuttamiseksi EU:n on hyödynnettävä tehokkaasti teollisuusekosysteemejä ja -alliansseja sekä kehitettävä pilotointi- ja kokeiluympäristöjä. Horisontti Eurooppa –ohjelmasta rahoitettavat uudet teollisuusvetoiset tutkimus- ja innovaatiokumppanuudet ovat yksi esimerkki näistä keskeisistä työkaluista. Teollisuusstrategian ja pk-yritysstrategian toimeenpanolla tulee olla vahva yhteys.

Suomi pitää tärkeänä, että jäsenmaiden jo aiemmin laajassa asiantuntijayhteistyössä tehdyt arviot Euroopalle tärkeimmistä arvoketjuista huomioidaan yhteisiä resursseja kohdennettaessa. Suomi jakaa komission näkemyksen siitä, että yhteistä systemaattista keskustelua ja arviointia ekosysteemeistä tarvitaan jatkossakin. Suomi edellyttää, että komission ehdottama Industrial Forum kokoaa kattavasti yhteen teollisuuden, tutkimuksen ja innovaatioiden sekä teollisuuspolitiikan asiantuntijoita. Allianssit, jotka kokoavat alansa asiantuntijoita laajasti eri organisaatioista ja jäsenmaista, ovat Suomenkin kokemuksen mukaan toimivia välineitä uusien ekosysteemien ja arvoketjujen vahvistamisessa ja rahoituksen suuntaamisessa.

Suomi pitää myönteisenä, että komissio esittää allianssia myös raaka-aineille. Vetyteknologiaan painottuvan allianssin osalta Suomi katsoo, että EU:ssa olisi tarve laajemmalle vetyteknologioita käsittelevälle teollisuusallianssille, mukaan lukien power-to-X. Vähähiilisiä teollisuuden aloja yhteen kokoavassa teollisuusallianssissa ei tulisi unohtaa biotalouden merkitystä. Suomi painottaa, että kestävä biotalous parantaa ympäristön tilaa, esimerkiksi luonnon monimuotoisuutta, ja vahvistaa hiilinieluja sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Biopohjaiset materiaalit ja vastuullisesti tuotetut metallit ja mineraalit tukevat osaltaan EU:n siirtymää kestävään ja ilmastoneutraaliin talouteen.

Suomi pitää myönteisenä myös, että komissio pyrkii lisäämään teollisuuden uudistumista ja kiertotalouden ratkaisuja muun muassa tukemalla EU:n biotalousstrategian ja sen toimeenpanosuunnitelman toimeenpanoa. Suomi pitää tärkeänä, että biotalousratkaisut nostetaan osaksi EU:n strategisia työkaluja.

Suomi pitää tärkeänä edistää kestävää ja älykästä liikkumista ja liikennettä maalla, merellä ja ilmassa sekä toimintaa eurooppalaisen auto- ja meriteollisuuden globaalin kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Eurooppalaisen liikenneverkon kehittämisessä tulee huomioida kriittiset raaka-ainevirrat entistä paremmin. Tieliikenteen (erityisesti ajoneuvo-datan) ja merenkulun datan tulee olla oikeudenmukaisin ja syrjimättömin ehdoin koko ekosysteemin käytössä. Älykkään ja automatisoidun liikkumisen osata on tärkeää tukea kunnianhimoista testausta ja pilotointia liikennejärjestelmätasolla, esimerkkinä Itämeren testausalue merenkulussa.

Yritysten toimintaympäristö ja IPCEI

Suomi korostaa, että EU:n sisämarkkinoiden tulee säilyä avoimina ja kilpailullisina ja turvata yrityksille tasapuolinen toimintaympäristö. EU:n sisämarkkinoilla toimivilta kolmansien maiden yrityksiltä tulee edellyttää samojen sääntöjen noudattamista kuin mitä eurooppalaisilta yrityksiltä edellytetään EU:n sisämarkkinoilla. Mahdollisia uusia kauppapoliittisia instrumentteja valmisteltaessa niitä tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti ja huolellisesti huomioiden EU:n ja jäsenmaiden kauppapoliittiset intressit. Samalla, kun epäreiluun kilpailuun ja markkinahäiriöihin kolmansien maiden osalta puututaan, tulisi EU:n markkinat pyrkiä pitämään mahdollisimman avoimina.

Suomi katsoo, että tiukka valtiontukipolitiikka on tärkeää paitsi sisämarkkinoiden toimivuuden myös Suomen ja Euroopan kilpailukyvyn näkökulmasta. Suomi pitää valtiontukisääntöjen arviointia tarpeellisena, sillä valtiontukisääntöjen tulee olla ajan tasalla ja suunnata tukea toimintoihin, jotka edistävät kestävää kasvua EU:ssa sekä mahdollistavat kaksoissiirtymän digitaaliseen ja ilmastoneutraaliin talouteen. Samanaikaisesti tulee varmistaa, ettei kilpailu EU:n sisämarkkinoilla vääristy ja että EU:n kilpailu- ja valtiontukisääntely mahdollistaa jatkossakin tehokkaan puuttumisen kilpailua rajoittavaan toimintaan EU:n markkinoilla. Mahdollisen uuden EU-sääntelyn ja voimassa olevan sääntelyn välisen suhteen tulee olla selkeä, eikä uusi sääntely saa vaarantaa voimassa olevien EU:n kilpailusääntöjen tehokasta täytäntöönpanoa. Mikäli kilpailusääntöjä päivitetään toimivan ja tehokkaan kilpailun sekä tasapuolisen toimintaympäristön turvaamisen edistämiseksi, päivitysten tulee perustua taloustieteellisiin faktoihin ja analyysiin pohjautuvaan vakaaseen harkintaan.

Suomi katsoo, että IPCEI-hankkeita koskevalla valtiontukivalvonnalla voidaan vahvistaa Euroopan kilpailukyvyn kannalta merkittäviä arvoketjuja EU:ssa, mutta tuet eivät saa vääristää kilpailua sisämarkkinoilla. Jo nykyiset IPCEI-valtiontukisäännöt mahdollistavat normaalia sallivamman valtiontukikohtelun IPCEI-hankkeille. Tämän vuoksi Suomi suhtautuu IPCEI-sääntöjen keventämiseen varauksellisesti. Erityisesti pienten tai rajallisia kansallisia resursseja omaavien jäsenvaltioiden mahdollisuudet tukea omalta kannaltaan merkittävää teollista uudistumista ovat lähtökohtaisesti heikommat kuin suurilla jäsenmailla. Tämän vuoksi Euroopan vihreän kehityksen investointiohjelman täytäntöönpanolla on suuri mahdollistava merkitys kaksoissiirtymän toteuttamisessa.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n seuraavan rahoituskauden eri rahoitusohjelmat tulevat investoimaan teollisuuden kilpailukyvyn kehittämiseen. Keskeisiä menettelyjä yksityisten investointien lisäämiseen ovat mm. InvestEU-ohjelma sekä Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisrahoitteiset tutkimus- ja innovaatiokumppanuudet. Euroopan

investointipankki, kansalliset rahoituslaitokset ja rahoittajat ovat tärkeässä roolissa yksityisen rahoituksen vivuttamisessa.

Suomi on harkinnan mukaan mukana ekosysteemien ja allianssien valmistelussa ja arvioi osallistumisen IPCEI-menettelyihin tapauskohtaisesti muun muassa sen perusteella, tukevatko menettelyt Suomen kansallisia tai Suomessa toimivien yritysten intressejä. Vetyteknologiaan painottuvan allianssin osalta Suomi katsoo, että EU:ssa olisi tarve laajemmalle power-to-X –teknologioita käsittelevälle teollisuusallianssille. Vähähiilisiä teollisuuden aloja yhteen kokoavassa teollisuusallianssissa tulisi ottaa täysipainoisesti huomioon biotalouden merkitys. Kohdistamalla resursseja verkostomaisen yhteistyön valmisteluun, komissio voi jouduttaa eurooppalaisten ekosysteemien ja arvoverkkojen kehittymistä.

Suomi pitää erittäin tärkeänä EU-tasoista teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaa toimintasuunnitelmaa. Teollis- ja tekijänoikeuspolitiikka on keskeinen tekijä muun muassa yrityksien kasvun sekä työpaikkojen säilyttämisen ja luomisen kannalta. Suomi valmistelee samanaikaisesti kansallista aineettomien oikeuksien strategiaa.

Hyvin toimiva eurooppalainen standardisointijärjestelmä tukee eurooppalaisen teollisuuden innovaatiota ja kilpailukykyä sekä auttaa käytännössä saavuttamaan EU-lainsäädännössä määritellyn turvallisuutta, terveyttä ja kuluttajien sekä ympäristön suojelua koskevan tason. Suomi pitää tärkeänä, että yhdenmukaistettujen standardien laadintaprosessin ja standardisointijärjestelmän toimivuuden varmistamiseksi käydään vuoropuhelua muiden jäsenmaiden ja komission kanssa, jotta standardisointiin liittyviin EU-tason näkemyseroihin löydettäisiin kompromisseja mahdollisimman pian. Eri osapuolten täysimääräisen luottamuksen säilyttäminen standardisointijärjestelmään on ensisijaisen tärkeää sisämarkkinoiden toimivuuden kannalta. On myös huolehdittava siitä, että sektorikohtaiset standardit tukevat sektorit ylittävän yhteen toimivan, teknologianeutraalin ja kilpaillun markkinan toimintaedellytyksiä, eivätkä aseta esteitä tulevaisuuden innovaatioille. EU:n tulee vaikuttaa kansainvälisten järjestöjen kautta siihen, että standardointi on avointa, globaalia, tulevaisuuteen katsovaa ja teknologianeutraalia.

Teollisen ja strategisen autonomian vahvistaminen

Suomi katsoo, että on perusteltua, että teollisuuspolitiikassa huomioidaan myös huoltovarmuuskysymykset ja ulkomaisten sijoitusten mahdolliset vaikutukset esimerkiksi kriittisten materiaalien, tarvikkeiden ja teknologioiden saatavuuteen sekä joidenkin valtioiden merkittävä määräysvalta yksityisellä sektorilla. Turvallisuuskysymykset tulee huomioida osana teollisuuspolitiikan linjauksia. Euroopan strategisen autonomian tason määrittelyssä tulisi kuitenkin huomioida aina myös toimien suhteellisuus. Esimerkiksi sijoitusten seurantamekanismeja voidaan turvallisuusperusteisesti hyödyntää strategisen autonomian tavoittelussa, mutta samalla on huolehdittava siitä, ettei peitellysti lähdetä rakentamaan protektionistisia toimia, joiden todellinen kannustin on taloudellinen. Suomi pitää tärkeänä, että eurooppalaisen liikenneverkon kehittämisessä huomioidaan myös raaka-ainevirrat entistä paremmin.

Suomi katsoo lisäksi, että viestintäteknologioiden kehityksessä tulee huomioida yhteiskunnan eri sektoreiden tarpeet, mukaan lukien teollisuuden kilpailukyvyn kannalta kriittiset datanjakotarpeet. Eurooppalaisessa kehityksessä tulisi huomioida eri viestintäratkaisujen teknologianeutraalius ja välttää liiallista riippuvaisuutta yksittäisestä viestintäteknologiasta. EU:n yhteisen viestintäverkkojen turvallisuutta koskevan lähestymistavan kehittämistä tulee edelleen jatkaa, jotta EU säilyy yhtenäisenä ja myös

kyberturvallisuuden osalta kilpailukykyisenä markkina-alueena. On tärkeä varmistaa, että Euroopalla on kyberturvallisuuden kriittiset kyvykkyydet ja osaaminen.

Suomi pitää tärkeänä, että lääkevalmisteiden ja farmaseuttisten tuotteiden saatavuutta Euroopan markkina-alueella tuetaan horisontaalisin keinoin. Lääketeollisuuden toiminnan ja lääkevalmisteiden kansallisen saatavuuden riippuvuutta globaaleista lääkevalmisteista, raaka-aineiden ja pakkausmateriaalien toimittamisesta ja logistiikkareiteistä tulisi vähentää.

Pääasiallinen sisältö

Teollisuusstrategian sisältöä on kuvattu tarkemmin seuraavien otsakkeiden alla. Strategia ei sisällä ehdotuksia uusiksi lainsäädäntöaloitteiksi.

Kohti ilmastoneutraaliutta ja digitaalista johtajuutta

Komission strategiassa eurooppalaisen teollisuuspolitiikan tärkeimpänä tehtävänä nähdään eurooppalaisen kaksoissiirtymän toteuttaminen, jossa taataan sujuva siirtymä kohti ilmastoneutraaliutta sekä varmistetaan Euroopan digitaalinen johtajuus. Strategiassa on kolme päätavoitetta, joilla pyritään parantamaan EU:n teollisuuden kilpailuedellytyksiä: EU:n teollisuuden kilpailukyvyn sekä tasapuolisten toimintaedellytysten säilyttäminen niin EU:ssa kuin maailmanlaajuisesti, Euroopan muuttaminen ilmastoneutraaliksi vuoteen 2050 mennessä ja Euroopan digitaalisen tulevaisuuden rakentaminen.

Komission lähestymistapa teollisuuspolitiikkaan perustuu eurooppalaisiin arvoihin, kilpailullisuuteen, avoimiin markkinoihin, huippuluokan tutkimukseen ja teknologiaan sekä vahvoihin sisämarkkinoihin. EU:n rooli teollisuuspolitiikassa nähdään sääntelijänä, mutta ennen kaikkea muutoksen ja uusien teollisten innovaatioiden mahdollistajana. Visioon ei kuulu protektionismiin rohkaiseminen, vaan oikeanlaisten olosuhteiden luominen kaikenkokoisille yrityksille, jotta ne voivat kasvaa ja innovoida.

Teollisuusstrategian tavoitteena on varmistaa, että eurooppalainen teollisuus säilyy kilpailukykyisenä ja strategisesti riippumattomana. Strategiassa korostetaan, että Euroopan teollinen transformaatio tulee pohjautumaan syvempiin ja digitaalisempiin sisämarkkinoihin, globaalien tasapuolisten toimintaedellytysten ylläpitämiseen, teollisuuden ilmastoneutraaliuden ja kiertotalouden tukemiseen, teollisiin innovaatioihin kannustavan toimintaympäristön luomiseen, koulutukseen ja työvoiman taitojen ylläpitämiseen sekä siirtymän rahoitukseen ja investointeihin. Muutos edellyttää julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuutta ja yhteistyötä.

Komissio korostaa, että digitaalisen johtajuuden ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi EU:n tulee kannustaa innovaatioihin kaikessa toiminnassaan. Komissio painottaa, että eri teollisuudenalojen tulisi määritellä omat tiekarttansa ilmastoneutraaliin ja digitaaliseen johtajuuteen.

Komission mukaan paikkasidonnainen innovointi ja kokeilu- tai testaustoiminta auttaa alueita yritystoiminnan kehityksessä. Digitaaliset innovaatiokeskittymät toimivat tärkeänä testattujen ja kehitettyjen ratkaisujen skaalaamisalustana. Komissio korostaa, että eurooppalaisen teollisuuden kilpailuetu globaalisti ovat laadukkaat korkean lisäarvon tuotteet ja palvelut, jotka perustuvat korkeisiin standardeihin sosiaalisten oikeuksien ja ympäristön kannalta.

Puhtaan ja kustannustehokkaan energian ja raaka-aineiden saanti tulee turvata, jotta teollisuus voi muuttua kilpailukykyisemmäksi, ympäristöystävällisemmäksi ja kiertotalouteen perustuvaksi. Lisäksi on pyrittävä nykyaikaistamaan energiaintensiivisiä aloja, tukemaan kestävää ja älykästä liikennettä ja varmistamaan riittävä ja jatkuva vähähiilisen energian tarjonta kilpailukykyisin hinnoin. Strategiassa kehotetaan kaikkia toimijoita yhteistyöhön johtavien puhtaan teknologian markkinoiden luomisessa ja painotetaan uusiin teknologioihin panostamista.

Komissio tuo teollisuusstrategiassa esiin pätevän työvoiman ja elinikäisen oppimisen merkityksen teollisuuden kilpailukyvylle. Jopa 120 miljoonaa eurooppalaista pitäisi uudelleen kouluttaa seuraavan viiden vuoden aikana. Hiilineutraaliin talouteen siirtymisen arvioidaan luovan miljoona uutta työpaikkaa EU:ssa vuoteen 2030 mennessä. 70% yrityksistä kärsii tällä hetkellä osaavan työvoiman puutteesta. Erityisesti digitalisaatioon liittyvän osaamisen ylläpitäminen tulee olemaan yhä tärkeämpää. Komission mukaan EU:n jäsenmaiden tulee panostaa koulutusjärjestelmien kehittämiseen ja erityisesti eri tason teknisten alojen koulutustarjontaan. Lisäksi työmarkkinoiden on pystyttävä houkuttelemaan EU:n ulkopuolisia osaajia.

Komissio korostaa, että EU:n tulee parantaa teollista kapasiteettiaan kriittisissä digitaalisissa infrastruktuureissa, kuten 5G ja 6G.

Toimivat ja digitaaliset sisämarkkinat ja tasapuolisten globaalien toimintaedellytysten säilyttäminen

Komissio korostaa, että sisämarkkinat on yksi tärkeimmistä työkaluista EU:n teollisuuden globaalin kilpailukyvyn edistämisessä. Erityisesti digitaalisten sisämarkkinoiden toimivuus ja sisämarkkinalainsäädännön päivittäminen digitaliseen aikaan tulevat olemaan olennaisia.

Komissio tuo esiin, että EU:n on varmistettava, että sen teollis- ja tekijänoikeuksia koskeva politiikka auttaa ylläpitämään Euroopan teknologista suvereniteettia sekä edistää tasapuolisia toimintaedellytyksiä globaalilla tasolla. Teollis- ja tekijänoikeuspolitiikka on keskeinen tekijä muun muassa yrityksien kasvun ja työpaikkojen luomisen kannalta. Teollisuusstrategiaan liittyvällä teollis- ja tekijänoikeuksia koskevalla toimintasuunnitelmalla arvioidaan lainsäädännön päivittämisen tarve, varmistetaan teollis- ja tekijänoikeuksien älykäs käyttö ja pyritään säilyttämään EU:n teknologinen riippumattomuus ja torjutaan paremmin teollis- ja tekijänoikeusrikoksia.

Komissio pitää tärkeänä, että yritykset kilpailevat keskenään, mikä auttaa niitä pysymään kilpailukykyisinä myös globaalisti ja vastaamaan kaksoissiirtymän haasteisiin. Sujuvan kilpailun takaamiseksi komissio uudistaa parhaillaan kilpailulainsäädäntökehikkoaan. Uudelleentarkastelussa halutaan varmistaa, että EU:n kilpailusäännöt soveltuvat nopealiikkeiseen ja digitalisoituvaan talouteen ja tukevat kestävää kehitystä ja kiertotaloutta. Komissio tulee varmistamaan, että uudistetut valtiontukisäännöt ovat energia- ja ympäristösektorin kaltaisilla prioriteettialoilla voimassa 2021 mennessä.

EU:n kilpailusääntöjen uudelleentarkastelulla varmistetaan, että EU:n kilpailusäännöt soveltuvat talouteen, joka muuttuu nopeasti, on yhä digitaalisempi ja josta on tehtävä entistä vihreämpi ja kiertotalouteen sopiva. Yhtenä merkittävien hankkeiden rahoituskeinona komissio näkee Euroopan yhteistä etua koskevat tärkeät hankkeet eli IPCEI:t. Jäsenmaat voivat hyödyntää IPCEI:tä, kun ne kokoavat rahoitusta, etenevät nopeasti ja tuovat yhteen arvoketjuissa oikeat toimijat. Jäsenmaat voivat IPCEI:n avulla

rahoittaa laaja-alaisia ja rajat ylittäviä innovaatioprojekteja markkinahäiriöitä kohdatessaan. Komissio arvioi aiempien IPCEI-kokemusten pohjalta ja kilpailusääntöjä kunnioittaen mahdollisuuksia yhdistää kansallisia ja EU-instrumentteja. Saadakseen IPCEI-instrumentista suurimman mahdollisen hyödyn komissio ottaa käyttöön IPCEI:tä varten päivitetyt valtiontukisäännöt vuonna 2021. Päivitetyt säännöt selkeyttävät ehdot, joiden vallitessa projektit voivat edetä oikea-aikaisesti ja kilpailua tukien. Päivitys auttaa myös pieniä ja keskisuuria yrityksiä osallistumaan tuleviin IPCEI-prosesseihin.

Komissio aikoo puuttua sellaiseen kilpailun vääristymiseen sisämarkkinoilla, joka johtuu EU:n ulkopuolisten yritysten saamista tuista. Samalla komissio aikoo tarkastella EU:n ulkopuolisten valtio-omisteisten yritysten pääsyä EU:n julkisiin hankintoihin. Työ kansainvälisestä julkisten hankintojen instrumentista (IPI, International Procurement Instrument) jatkuu neuvostossa, ja aiheesta kuullaan eduskuntaa erillisellä U-jatkokirjeellä.

Teollisuuden tukeminen kohti ilmastoneutraalia kiertotaloutta ja investoinnit

Komissio toteaa, että ilmastoneutraaliuteen siirtyminen tulee vaatimaan tietyiltä sektoreilta enemmän toimenpiteitä kuin toisilta. Useat energiaintensiiviset teollisuudenalat ovat korvaamattomia eurooppalaiselle taloudelle, minkä vuoksi energiaintensiivisten teollisuudenalojen modernisointi on tärkeää. Ehdotus oikeudenmukaisen siirtymän mekanismista tulee varmistamaan reilun siirtymän hiilestä riippuvaisille alueille niiden siirtyessä kohti ilmastoneutraalia taloutta. Komissio tulee tukemaan ilmastoneutraalien teknologioiden ja ympäristöstandardien kehittämistä erityisesti teräs-, sementti- ja kemianteollisuudessa. Samalla tuetaan uusien markkinoiden syntymistä ilmastoneutraaleille ja kiertotalouteen perustuville tuotteille ja kierrätysmateriaaleille. Siirtyminen ilmastoneutraaliin kiertotalouteen luo merkittäviä uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja avaa markkinoita korkeatasoisille kierrätysmateriaaleille, puhtaalle teknologialle ja innovaatioille. Kiertotalouden toimintasuunnitelmalla ja teollisuusstrategialla on monia yhtymäkohtia ja yhteisiä aloitteita.

EU:n seuraavan rahoituskauden eri rahoitusohjelmat tulevat investoimaan teollisuuden kilpailukyvyn kehittämiseen ohjelmiensa kautta. Keskeisiä menettelyjä yksityisten investointien lisäämiseen ovat ns. sekarahoitus (blending) sekä yhteisrahoitteiset tutkimus- ja innovaatiokumppanuudet. Euroopan investointipankki, kansalliset rahoituslaitokset ja rahoittajat ovat tärkeässä roolissa yksityisen rahoituksen vivuttamisessa. Erityisesti Invest EU –ohjelman kautta komissio toivoo myös yksityisen sektorin investointien lisääntymistä. Kestävää rahoitusta koskevan sääntelyn tulisi olla johdonmukaista EU:n muiden politiikkatoimien kanssa ja mahdollistaa käytännössä kestävien investointien kasvu.

Euroopan teollisen ja strategisen autonomian vahvistaminen

Komissio esittää, että Euroopan strategisen autonomian edistämiseksi EU:n tulisi vähentää riippuvuuttaan muualta tuotavista kriittisistä materiaaleista ja teknologiasta. Strategisen autonomian edistäminen on samalla mahdollisuus eurooppalaiselle teollisuudelle parantaa kilpailukykyään EU:ssa tuotettuja tuotteita ja palveluita tukemalla. Komissio tulee parantamaan Euroopan teollista ja strategista riippumattomuutta kriittisten raaka-aineiden saantia koskevalla toimintasuunnitelmalla. Riippumattomuutta lääkkeiden saannissa parannetaan uudella EU:n lääkestrategialla. Riippumattomuutta lisää myös tuki strategisesti tärkeiden digitaalisten infrastruktuurien ja keskeisten perusteknologioiden kehittämiselle.

Komissio nostaa strategiassa esille ulkomaisten sijoitusten seurantatyökalun vahvistamisen. EU:n ulkomaisia sijoituksia koskevan seuranta-asetuksen täysimääräinen soveltaminen on alkamassa 11.10.2020.

Komissio korostaa, että Euroopan puolustus- ja avaruusala ovat olennaisen tärkeitä Euroopan tulevaisuuden kannalta. EU:n strategista suvereniteettia heikentävää puolustusteollisuuden hajanaisuutta pyritään vähentämään erityisesti Euroopan puolustusrahaston toimenpitein. Avaruusteknologia, -data ja -palvelut voivat vahvistaa Euroopan teollista perustaa tukemalla innovatiivisten tuotteiden, palvelujen ja huipputeknologioiden kehittämistä. Komissio pyrkii erillisellä toimintasuunnitelmalla edistämään synergioita siviili-, avaruus- ja puolustusteollisuuden välillä tehostaakseen resurssien käyttöä, luodakseen mittakaavaetuja sekä edistääkseen eurooppalaisen puolustus- ja avaruusteollisuuden kilpailukykyä ja uusia mahdollisuuksia globaalissa kilpailussa.

Kumppanuus ja yhteistyö

Teollisuusstrategiassa nostetaan esiin koko arvoketjun kattavien teollisuusekosysteemien luominen EU:n kilpailukyvyn kannalta merkittäville arvoketjuille. Esimerkkeinä mainitaan mm. puhtaan vedyn alan yhteenliittymä sekä vähähiilisten teollisuudenalojen ja teollisten pilvipalvelujen ja alustojen sekä raaka-aineiden yhteenliittymät. Teolliset ekosysteemit ja yhteenliittymäkumppanuudet, jotka kokoavat yhteen eri kokoisia yrityksiä ja tutkimuslaitoksia, nähdään tärkeinä innovaatioiden edistäjinä.

Komissio aikoo analysoida eri teollisuusekosysteemien riskejä ja tarpeita. Tätä varten komissio tekee tiivistä yhteistyötä osallistavan ja avoimen teollisuusfoorumin kanssa, joka on tarkoitus perustaa syyskuuhun 2020 mennessä. Foorumi tulee koostumaan teollisuuden sekä jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten edustajista. Komission vuotuiset teollisuuden päivät (Industry Days) kokoavat jatkossakin yhteen EU:n teollisuuden kannalta olennaisia sidosryhmiä.

Keskeiset tulevat toimenpiteet

Komissio esittää teollisuusstrategiassa konkreettisia tulevia toimenpiteitä mm. seuraavista aiheista: teollisia ja tekijänoikeuksia koskeva toimintasuunnitelma, EU:n kilpailusääntöjen uudelleentarkastelu, valkoinen kirja ulkomaisten tukien aiheuttamista vääristävistä vaikutuksista sisämarkkinoilla ja ulkomaisten toimijoiden mahdollisuuksia osallistua julkisiin hankintoihin EU:ssa, energiaintensiivisten alojen nykyaikaistaminen, kriittisiä raaka-aineita ja lääkeaineita koskeva toimintasuunnitelma, puhtaan vedyn alan yhteenliittymä, vähähiilisten teollisuudenalojen, teollisten pilvipalvelujen ja alustojen sekä raaka-aineiden allianssit sekä vihreitä julkisia hankintoja koskeva uusi lainsäädäntö ja ohjeistus.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Mikäli puheenjohtajamaan tavoitteena on, että tiedonannosta laaditaan neuvoston päätelmät, tulee ne hyväksyä kaikkien jäsenvaltioiden yksimielisellä päätöksellä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentissa vastuuvaliokuntana toimii teollisuusvaliokunta (ITRE). Esittelijöitä ei ole vielä valittu.

Kansallinen valmistelu

EU-8 kilpailukykyjaoston kirjallinen menettely 1.4.-7.4.2020
EU-12 kilpailu-, valtiontuki- ja hankintajaoston kirjallinen menettely 1.4.-7.4.2020
EU-20 tutkimus- ja innovaatiojaoston kirjallinen menettely 1.4-7.4.2020
EU-ministerivaliokunta 23.4.2020.

Eduskuntakäsittely

Talousvaliokunta vastuuvaliokuntana

Asiakirjat

KOM (2020) 102 lopullinen, komission tiedonanto ”Euroopan uusi teollisuusstrategia”

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

TEM Maija Heikkilä; maija.heikkila[at]tem.fi
TEM Anita Silanterä; anita.silantera[at]tem.fi
TEM Jyrki Alkio; jyrki.alkio[at]tem.fi

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat	innovaatiot, kilpailukyky, teollisuuspolitiikka
Hoitaa	**TEM**
Tiedoksi	EUE, LIIVI, LVM, MMM, OKM, OM, SM, STM, UM, VM, VNK, VTV